

HỒ-ĐZỀNH

A-CHAU

— An-Cuo —

Dĩ Vãng

của **Hồ Dzếnh**
Á-Châu
1941

Lời giới thiệu

Chúng tôi, buổi này, cho ra mắt cuốn DĨ VẪNG, là có ý giới thiệu với các bạn cuốn văn đầu tiên của thi sĩ Hồ Dzếnh (mà những bài thơ trong tờ Tiểu thuyết thứ bảy đã khiến các bạn để ý từ lâu).

Đây không phải là một câu chuyện biến ảo, ly kỳ đầy những sự hồi hộp. Đây chỉ là một câu chuyện dĩ vãng của một thi nhân nhiều tình mộng.

...Năm tháng trôi qua, cỏ đã bao nhiêu lần úa và mọc xanh trên những nấm mồ.

Một thi nhân, giữa một đêm lạnh lạnh, nướng sợi tóc bạc vào ngọn lửa một chiếc đèn leo lét, chạnh nhớ đến thời xưa. Thi nhân buồn rầu đọc một lá thư của người mà mười lăm năm trước, chàng đã mất bao nhiêu nước mắt ước ao.

Thư ấy có câu :

.... (Đến bây giờ ... người yêu ông đã mất, tôi mới lại dám ngỏ chút lòng oan khổ mà dang đẳng bao lâu nay tôi từng chép nó bằng nước mắt của một thiếu phụ có chồng con)...

Thi nhân thoáng thấy hình ảnh một người hiền phụ ¹ đợi chồng, thấy tất cả một giấc mộng đương trôi về quá khứ ...

Tất cả, tất cả cuốn văn chỉ gọi cho ta niềm nhớ, thương một cái gì đẹp dễ lắm đã mất từ lâu....

NHÀ XUẤT BẢN

*Chiều nào, nghe xuống hoàng hôn
Tôi rười rượi nhớ, quay hồn về mơ...
Chiêu Quân biệt Hán sang Hồ,
Có buồn cũng đến như là ... thế thôi !*

Hồ-Dzếnh

I

Đứng, tỳ tay vào cửa, trong khung cửa trên một chuyến tàu thường chạy xuôi về Vinh, Hoàng lẩm bẩm, trong khi đưa mắt nhìn dãy núi xám chạy ngược chiều tàu, bên một chân trời trắng đục.

- Đố ai tìm được người đi nghỉ mát trái mùa như ta.

Hoàng đi nghỉ mát vào tháng bảy, lúc tiết thu bắt đầu đem lại những ngày hoàng hôn lành lạnh. Hoàng phơi phới thấy gió mùa bám riết lấy tóc chàng như những ý mới lạ lưu luyến một bài thơ hay và lòng chàng mở rộng ra như đón lấy tất cả những huyền kỳ đang kết hình trên sông núi.

Nhiều lần ở Hà Nội, Hoàng đã tưởng tượng đến một chiều thu như chiều nay, một chiều đưa chàng về cố quận², trong một toa tàu êm ấm giữa mùi giang hồ của than khói, hương lúa âu yếm ở hai bên đồng.

Gặp được chỗ dốc, tàu chạy thêm nhanh, Hoàng đánh nhịp chân theo một bài hát và muốn trèo quách lên lưng tàu để được đón nhiều gió hơn là ở dưới.

Hoàng thật không lo nghĩ gì nữa, ở lúc này. Một nỗi vui lâng lâng, trong trẻo đang reo điệu hát yêu đời và yêu mình trong tâm hồn người học trò hai mươi tuổi vừa đỗ xong cái bằng Tú tài trọn vẹn. Hoàng muốn chiều nay cứ tím mãi một cách nên thơ như thế để con tàu cứ mê miết chạy mà không bao giờ cùng đường, và lòng chàng đầy luôn cái hạnh phúc mà lúc này – chỉ lúc này thôi – chàng dường được tham lam tận hưởng. Là vì Hoàng đã từng sống những giờ khắc trống rỗng một cách thâm nảo sau các cuộc vui điên rồ đến tự tử được. Mà nhất là Hoàng lại là một thi sĩ, cái giống loài dở hơi, ngang bướng, thì phút vui ấy, biết đâu chỉ bởi một cái ga xép lù lù chạy tới lại không đổi ra được tính cách một cuộc phân gián đoạn trường? Hoàng không nhớ rõ đã bao lâu, điệu hát ban nãy vắng ngắt trên môi chàng, khi con tàu bắt đầu lên mình giữa hai dòng thung lũng kín gió, tiếng máy đều đều nổ giữa sự yên lặng hoàn toàn thấm thía của chiều thu. Hình như chiều chỉ đợi cho tàu vào đến đây là pha mình với màu đêm, nên khi thoát ra khỏi nơi âm u ấy, Hoàng thấy như một tà thuật, bầu trời mất dần cái sắc biêng biếc khi trước, liên miên giăng ra tứ phương chiếc khăn xám mỗi lúc một thấp xuống dần dần. Rồi một thứ gió lạnh thê thiết của miền núi thổi lại, và trước khi vào lòng người, đã nhiễm nhĩ đầy đủ cái giá ngắt vắng vẻ của hốc đá, rừng cây.

Những ngôi ga xép nằm ngủ ở hai bên vệ đường, bắt đầu được Hoàng chú ý một cách đặc biệt. Chàng mơ hồ sống lại giấc mộng ngày nhỏ, thừa mà anh Hoàng còn là một thầy ký³ ga, mà Hoàng là cậu học trò để chỏm, đêm đêm ngậm ngùi nhìn những chuyến tàu xuôi ngược, quét từng vệt sáng dài trong đêm tối bao phủ cánh đồng rét mướt.

Mới có tám năm mà đã bao nhiêu lần tàu đổi chuyển, bao nhiêu lần cỏ thắm rồi tàn trên nấm mộ người anh xưa bất hạnh

Quay nhìn về cái dĩ vãng không được vui tươi ấy, Hoàng thấy hiện ra trên đấy một mẫu đời thơ ấu nghèo nàn, hình dáng một người học trò mặc áo the thâm vá, ngày ngày cắp sách mang cơm nắm đến nhà trường. Mẹ Hoàng, năm ấy, cũng ngồi ở ngôi chợ giáp ngay trường, nên vào giờ nghỉ hay tan học, Hoàng thường cuốn sách đút túi, chạy tới ngôi phích xuống bên mẹ, giờ cơm nắm ra ăn rất ngon lành. Hoàng đỏ mặt sung sướng, khi nghe mẹ chàng khoe tài học của mình với mấy bà bạn bên cạnh. Lời khen tuy có đặt ra thêm, nhưng lòng tha thiết yêu con đến bất chấp cả sự giữ ý của mẹ Hoàng, làm Hoàng cảm động.

Hình như Hoàng được mẹ yêu hơn anh, nên mỗi lúc Hoàng được nâng cao lên như thế thì anh Hoàng lặng lẽ gỡ sách ra học lại bài, hay lạnh lùng chạy chơi nơi khác. Cái đặc ân chiếm được chỗ chính trong trái tim người từ mẫu, khiến Hoàng đôi khi thành ra tự phụ một cách quá đáng. Chính ra, Hoàng học giỏi hơn anh thật. Cùng làm một bài, cùng ngồi một lớp, nhưng Hoàng thường bỏ xa anh đến ba chục bậc trong sổ tháng, và theo lời thầy giáo vô tư, Hoàng còn dư sức bảo thêm anh là đẳng khác. Sự chênh lệch ấy về sau, mãi về sau, mới kịp làm Hoàng thương xót anh, con người bị sinh ra dưới một ngôi sao u tối, u tối cho đến

lúc nhắm mắt là đời.

Khi mẹ Hoàng mất thì anh Hoàng biết mình không có khiếu học, nên bán bớt đi vài sào ruộng, để làm tiền đút lót, chạy chọt một chân ký ga xoàng nuôi Hoàng học.

Hoàng ham học và kiên cường, tự tin mình đến nỗi nhiều khi, chàng quên khuấy cái nhiệm vụ to tát. Lòng hy sinh cao thượng của người anh ruột mà trước kia Hoàng có lần chê là “to đầu mà nhỏ trí”. Theo sát chân Hoàng, trong khi chàng trèo những bậc thang cao cấp của học vấn, anh Hoàng vẫn để nguyên cái đầu quên chải, dăm dăm theo từng con số chỉ tiêu một về sách vở, quần áo của Hoàng.

Bình thản mà hy sinh, ít cười, ít nói, anh Hoàng đã dựng sẵn trong đầu óc tương lai tốt đẹp về Hoàng.

Con người xấu số ấy, đắm chìm trong bốn phận, đã quên cả làm bài tính cho chính cuộc đời mình.

Hoàng muốn khóc lên khi nghĩ đến đoạn này, và cái bóng gầy guộc run run của Bích – anh Hoàng – đổ lên đời chàng một nỗi chua xót về số mệnh; sự sám hối làm đau đớn Hoàng đến trọn kiếp. Chính cái hôm Hoàng đánh dây thép⁴ về quê báo cho Bích biết tin mừng chàng đậu bằng thành chung, thì Hoàng cũng nhận được luôn tin ở nhà báo cho Hoàng biết Bích chết.

Hai anh em cùng chung một lòng mẹ ấy, như có thù hằn nhau từ kiếp trước, nên hễ vận mệnh của một bên sáng thì một bên tối, một bên xuống thì một bên lên, xung khắc nhau như một sự mai mỉa cay độc.

Con người lạnh lẽ yêu em, xa em là Bích, đã khoét rỗng vào giữa đời Hoàng một hố sâu khó lấp, đã trưng lên trước mắt Hoàng một tâm linh siêu đẳng, vững bền.

Cái tang máu mủ thứ ba ấy làm tê liệt đà tiến của Hoàng, làm long lở cả nhịp đời bình lặng của người thiếu niên mười tám tuổi.

Hoàng đau đớn gục lên quan tài Bích, và tưởng tượng đâu như nếu cái cá gỗ chốc nữa xoay hẳn lại, để ngăn kín hai thế giới ra, Hoàng sẽ đến bờ vợ vì thiếu tình thương. Chốc nữa thôi, sau khi ném hòn đất cuối cùng lên quan tài anh, quay về, Hoàng sẽ phải đối diện với cái bắt đầu một cuộc đời tự lập nguy hiểm. Hoàng cần phải xóa màu nền đỏ như huyết chảy lênháng từ trên ba cái bàn thờ xuống, Hoàng cần phải rũ hết, trả lại những sự đau đớn xảy ra cho ba người thân yêu đã khuất.

Sáng hôm sau, giao nhà cho người cô nội, Hoàng thất thểu xách chiếc vali cũ ra đường cái chờ xe về Hà Nội, như xách cả cái số mệnh còn nặng trĩu những kỷ niệm buồn rầu. Ra Hà Nội, trước hết, Hoàng tìm một chân việc để có tiền học thêm.

Hoàng viết báo trong những giờ rỗi, và cách này, nhờ được người bạn có danh tiếng nâng đỡ, cũng đem được về cho chàng mỗi tháng một số tiền khả trợ. Sự được tiếp đón niềm nở ngay ở ngưỡng cửa cuộc đời văn chương làm Hoàng có đủ tin tưởng để sống nhìn thẳng vào cái tương lai tốt đẹp sắp sửa đến với mình. Dù tiền chi dùng, Hoàng không cần phải gửi giấy về nhà quấy bận nữa. Chàng sống thẳng thắn như bao nhiêu người bạn khác, soạn sửa cái kết quả của hai năm tự học cần lao. Chính lúc này tên tuổi Hoàng bắt đầu nổi, bắt đầu được nhớ trong đầu óc các độc giả, biết cẩn thận suy nghĩ, chịu khó tìm tòi hạch sách cái hay, cái dở trong thơ.

Ba mươi hai thiên truyện ngắn, mười lăm bài thơ, Hoàng tung chúng lên không gian bấy giờ mới trở về quả đất với một tiếng vang nho nhỏ.

Vài tháng sau, Hoàng được chính thức điều đình với ông chủ bút một tờ tuần báo lớn, giữ nguyên mục thơ, và ký những tờ giao kèo cay nghiệt khác. Tờ báo chàng viết được phần đông độc giả có học thức hẳn hoi hoan nghênh và vì thế, cố nhiên, Hoàng chỉ được yêu bởi một số ít người, nhưng được yêu chắc chắn đầy đủ.

Họ yêu Hoàng, vì chàng viết thơ như viết mộng, ngâm thơ như trẻ con, nhưng không phải là không gieo được vào lòng người một mối sầu man mác.

Về phần Hoàng, chàng chỉ nhũn nhặn nhận mình là người làm thơ có lương tâm, ước mong một ngày kia có chút tài thật. Khác với trước kia, phải sống lẩn lút trong ngõ hẹp, Hoàng bây giờ đã thuê được một căn nhà sạch sẽ, quay lưng ra hồ Trúc Bạch. Ở đây, yêu đương thường lả mình trong làn gió nhẹ, hay những buổi

chiều, trong nếp áo màu phất phơ bay, và ở đây, Hoàng ưa sống nhìn về phía làng mạc cũ, nơi có cái chợ, cái ga xép, có ba cái bàn thờ giữ kín lấy kỷ niệm ngày xưa...

Thỉnh thoảng, những lá thư từ xa đưa về, có khi thì ký tên một thiếu nữ, có khi thì đầy giọng khuyến khích thành thực của một người bạn chưa quen. Những cái vu vơ ấy chêm pha vào đời Hoàng như những sự sung sướng nhỏ, và là nguồn yên ủi dịu dàng đến ve vuốt Hoàng khi chàng đuổi theo một giấc mơ sắp kết.

Một sáng, Hoàng đem về cái lều thơ thần tiên kia, lòng yêu đời hoàn toàn trong sạch của một gã học sinh đã thấy thành đạt ý nguyện độc nhất của mình; Hoàng đã đậu cái bằng Tú tài trọn vẹn.

Hoàng thấy chung quanh chàng, sự vật đều mang một ý nghĩa tốt đẹp, cơn gió thu đương phần phật lên trong lá mới, là nguồn sống thanh thoát thổi đến, thổi đến tận trong đáy lòng đời.

Hoàng nảy ra cái ý muốn về quê, nghiêng mình trước bàn thờ người anh xấu số đã tận lực nuôi Hoàng ngày xưa. Ô ! Về nhà quê, nơi gió quyen lấy cỏ, cỏ ngược mình theo chiều mây, về nhà quê để sống lại một ít mẫu đời cũ, cuộc hành trình ấy nó mới sâu rười rượi và êm ái làm sao !

Hoàng nhắc lại một lần nữa, để thông ngôn cho đầy đủ thêm sự sung sướng tràn ngập trong lòng :

- Đố ai tìm được người đi nghỉ mát trái mùa như ta !

Đêm lúc ấy đã xuống, tựa như sương mờ ở hai bên thành tàu và rít lên thành một thứ thanh âm lạnh lẽo khi bị xé nát dưới hai dòng bánh sắt quay đều. Hoàng đốt một điếu thuốc lá, thở khói xanh ra ngoài đăm đăm nhìn quãng đồng xa tắp. Chàng rút bút chì trong túi ra, cầm đứng trước tầm mắt, đo chiều cao của dãy núi xám lúi chặm chừng về cái bí mật êm ái của đêm Trung kỳ. Làm xong công việc ngó ngán ấy, Hoàng quay vào thì mấy chiếc đèn điện trong toa đã bật lên lù mù.

Bỗng Hoàng giật mình, vì chàng nhận thấy ở cuối toa, đôi mắt sáng đẹp của một thiếu nữ đương chăm chú nhìn chàng, nhưng vội lảng đi nơi khác khi Hoàng chăm chú nhìn giả lại. Hoàng bối rối vô vùng. Chàng trách mình lỗ mãng, không giữ gìn bộ điệu, và từ bao lâu đến giờ, Hoàng chắc thiếu nữ đã cười chàng nhiều lắm. Hoàng căn môi cho thêm duyên và ngượng nghịu nhìn xuống bộ quần áo tây xám nhàu nhĩ của mình.

Hoàng chắc chắn là lúc chàng mỉm cười, chàng cau mặt cau thả, rút bút chì ra ngắm núi, thiếu nữ đã lần lượt chụp ảnh hết vào mắt rồi. Còn gì khó chịu bằng cái nhìn hiền từ nhưng soi mói của một người đàn bà ? Hoàng khó chịu lắm. Chàng muốn cho tàu dừng lại để nhảy xuống, để trốn biệt cái vẻ chế giễu, khinh mạn của người con gái ngồi ở cuối toa đi. Thấy nàng không cười cũng không nhìn mình, Hoàng cho rằng nàng cười thầm và nhìn một Hoàng lỗ bịch trong sự ôn lại. Hoàng giở quyển sách ra xem để cầm trí, nhất là để quên người con gái đẹp và kiêu ngạo đi.

Cũng may từ đấy về ga làng Hoàng vội nhảy xuống cầm cổ đi miết vào ga. Lúc Hoàng trả vé xong, chực quay lại nhìn thiếu nữ qua làn cửa kính đục mờ, thì Hoàng ngạc nhiên vô cùng thấy nàng cũng trả vé vào ga như chàng ...Hoàng chỉ có đủ thì giờ cướp vội lấy cái tên xinh đẹp in nổi trên tấm thiệp trắng gài giữa chiếc vali: Kim Thu.

II

Hoàng nhìn rất lâu ra phía có những chòm cây nổi lưa thưa, màu xanh biếc cắt lên màu trời xanh lơ, rồi quay lại hỏi người cô nội :

- Cô ạ, cháu đoán ở đâu đây có chiếc nhà ngói.

- Sao cháu biết ?

- Cháu đoán.

Hoàng mỉm cười sung sướng, trong khi cô chàng đưa vội mấy nhát chổi, ngừng lại để kể dài dòng về sự tích cái nhà ngói ấy.

- Ngôi nhà mà cháu đoán là của quan huyện vùng ta. Ngài thuê để làm chỗ nghỉ mát cho mấy người con cũng đi học ở Hà Nội như cháu. Cậu cả nghe đâu học trường thuốc gì kia đấy, còn cô thứ ba cũng đã đậu bằng thành chung, nhưng chưa về.

Hoàng vừa toan chữa lại: “đã về rồi” nhưng không hiểu sao chàng lại thấy sự không biết của cô chàng lúc này hay hay như một câu khôi hài ngờ nghệch nên để. Hoàng không chữa, và mỉm cười một cách ranh mãnh. Vì chàng tin chắc rằng Kim Thu xuống tàu với chàng hôm qua không phải ai hơn là cô con gái con quan huyện “đậu bằng thành chung nhưng chưa về” mà cô chàng vừa thuật.

Hoàng nhớ lại những dáng điệu quý phái của Kim Thu ở ga và càng tin sự mình đoán là đúng. Phải, cặp mắt trong trẻo ấy, thân hình thanh tú ấy chỉ có thể được đúc bởi một dòng dõi quý phái, lá ngọc cành vàng. Đêm hôm qua Hoàng đã làm cả một giấc mộng về thiếu nữ, Hoàng đã hỏi chuyện nàng, nàng cười với Hoàng và nhiều cái âu yếm khác lan man rãi ra mãi đến tận lúc gà gáy. Sáng dậy, Hoàng thấy lười tê đặng, đầu óc nặng trĩu. Ở hờn chàng, giấc mộng còn để lại một ít băng khuâng, dư vị thoảng về sau mấy ngày, vui vẻ. Hoàng chải lại mái tóc bờ liếm, mặc quần áo ngày chủ nhật, vì chàng thấy mình cần phải gặp Kim Thu lúc lòng còn đầy những mỹ cảm về thiếu nữ. Hoàng nói thác với cô là đi xem lúa rồi rẽ qua một con đường nhỏ, uốn khúc chạy về nơi mà ban nãy Hoàng hình dung như có ngôi nhà ngói.

Gió buổi sáng hơi lạnh, đầy tiếng chim sớm vùn vụt nhảy lên từ hai bên đồng với thứ hương nhẹ nhàng, thanh khiết của mùa thu mới đến, bờ ngõ như cô gái mới về nhà chồng. Hoàng tưởng đâu như từ ở ruột trái đất mơ màng, âm ỉ, một nỗi sầu thiên cổ đang vọng lên, hòa theo những làn khói mây lơ lửng, dùng dăng ngang dãy núi xanh biêng biếc. Bỗng, tiếng vó ngựa đập mạnh trên trái đất, từ phía sau tiến lên làm Hoàng giật mình, tránh vội người ra bên bờ cỏ. Chàng kinh ngạc xiết bao, khi nhận thấy người ngồi đường hoàng trên lưng con ngựa trắng là ... Kim Thu, cô gái chiều qua cùng xuống tàu với chàng. Giữa lúc Hoàng bối rối định đi tắt xuống một con đường gần đấy, thì một tiếng gọi làm chàng giật mình quay lại.

- Hoàng ! Hoàng ! Về bao giờ thế?

Người vận âu phục, dừng ngựa nhảy xuống, tiến lại bắt tay Hoàng. Hoàng nhận ra là Phúc, người bạn đã có lần cùng học một thầy với chàng ở Hà Nội.

Mọi lần gặp Phúc. Hoàng thẳng thắn bắt tay bạn, nhưng bây giờ trước mặt thiếu nữ, Hoàng thấy cử chỉ của mình ngượng nghịu, thiếu tính cánh tự nhiên. Hoàng đưa mắt nhìn thiếu nữ, vì chàng chắc thiếu nữ cũng đang nhìn mình. Nhưng Hoàng lầm. Người con gái cao kỳ, quý phái ấy lơ đãng nhìn ra phía trước mặt, trong khi con ngựa trắng cúi đầu gặm mấy ngọn cỏ tươi, cái đuôi phe phẩy như một mớ tuyết trắng.

- Ta đi thôi, anh Phúc ạ.

Phúc sực nhớ đến em, bắt vội tay Hoàng và hẹn đến chiều sẽ đợi Hoàng ở nhà. Hai con ngựa lại miết đi, và Hoàng một lần nữa xuýt nghiêng đầu chào người con gái không hề thèm ngó tới mặt chàng. Trở lại con đường ban nãy, Hoàng vừa dẫn mạnh gót giày, vừa lẩm bẩm:

- Cái cầm dài thế, chả trách mà kiêu ngạo!

Tuy nhiên, Hoàng vẫn phải chịu thiếu nữ là đẹp, nhất là khi nàng ngồi trên lưng con ngựa trắng vẩy đuôi.

Cặp mắt tròn nhưng luôn luôn lơ đãng, đôi má hồng luôn luôn chỉ chực để phụng phịu, Kim Thu có cái đẹp bướng bỉnh của một người con gái bao giờ cũng ưa nhìn lên cao. Hoàng quay nhìn lại một lần nữa, nhưng hai con ngựa, đã từ bao giờ, mất biến vào trong lũy tre dày ngật. Hoàng thơ thần bút một bông cỏ may gặp ở đường, trong lúc chàng đắm chiêu nghĩ về người con gái đi ngựa ban nãy. Hoàng thấy khó chịu vì nét mặt lạnh ngắt của Kim Thu, và không hiểu sao, Hoàng chỉ muốn có dịp lại gần nàng, rồi cũng không thém để ý như thế, cho bỏ giận! Nhưng không đầy một phút, Hoàng lại trở lại mâu thuẫn ngay với chính mình. Chẳng có lần, Hoàng ao ước được gặp một thiếu nữ lạnh lùng, bí mật, kiêu ngạo như Kim Thu vừa qua đây ư? Hoàng cho là đàn bà, cái hạng người chịu đựng đau khổ nhiều nhất, phản trắc cũng nhiều nhất, có quyền tự cao để giữ toàn giá trị của mình. Song lẽ, Hoàng vẫn thấy khó chịu vì cử chỉ ngạo ngược của Kim Thu. Về mặt lạnh lùng, cặp mắt xa xôi, Hoàng thấy chúng xác xược, bất phục tùng, nhưng cùng một lúc gieo ác cảm gieo luôn được cả thiện cảm. Cố tìm để thấy một chút thù mị về Kim Thu, Hoàng thất vọng chỉ gặp toàn những vẻ lạnh lùng như đó. Thấy mình loanh quanh mãi với những ý nghĩ không đâu ấy, Hoàng nắm chặt đôi tay lại, lẩm bẩm:

- Thì giản tiện hơn hết là đừng tìm để hiểu biết một chút gì về Kim Thu nữa. Đàn bà họ giống nhau hết, một người là hình ảnh của nghìn người, vạn người và cứ thế cho đến hết kiếp quả đất.

Sự nhiech móc đàn bà một cách ngây thơ ấy làm cho Hoàng nhẹ bốt nổi tức tối về Kim Thu đi. Chàng rảo bước về nhà, nhất định không một lần nào quay lại nhìn nữa.

Hoàng, nói cho đúng, chưa lần nào được yêu rõ rệt. Chàng hiểu đàn bà qua những pho sách hơn là theo cái ý nghĩa xác thực của cuộc đời. Đàn bà của Hoàng là đàn bà của Goethe, Dekobra, của Vilton, mà Goethe, hay Dekobra hay Vilton trong lúc phân chất đàn bà đã phải chịu một phần nhỏ tư tưởng văn chương làm sai sự thực đi. Nhất là Hoàng lại là thi sĩ, chàng có quyền xét đàn bà theo một sự tưởng tượng riêng, sự tưởng tượng phần nhiều không được xác đáng.

Về đến nhà, công việc đầu tiên của Hoàng là nằm phịch xuống giường vắt tay lên trán, tư lự. Chàng cảm thấy lần đầu lòng tự ái của mình bị đánh mạnh. Người thiếu nữ cười con ngựa trắng, với vẻ mặt kiêu kỳ, trở nên cái mốc đờ những sự tức tối vô nghĩa lý của Hoàng. Hoàng muốn quên Kim Thu, muốn “tha lỗi” cho Kim Thu, nhưng con ngựa trắng như tuyết, cao lênh nghênh như con ngựa tây đã là cái hình ảnh diễm lệ, linh động ấn mạnh vào đáy óc Hoàng để không bao giờ ra ngoài nữa. Hoàng vớ lấy chiếc gối ném mạnh xuống chân giường, vì những ý nghĩ không đâu ấy, mặc dầu Hoàng cố xua đuổi, vẫn thao thức, quay lộn trong đầu.

Nhất định Hoàng không sang chơi nhà Phúc nữa, nhất định Hoàng tránh hẳn những sự đụng chạm bất lợi những ngày sung sướng, êm ả có thể kéo dài ở đây của chàng.

Đến chiều, lúc Hoàng tỉnh dậy sau một giấc ngủ nhọc mệt, chàng đã thấy bức thư của Phúc mời chàng sang chơi đặt nằm trên bàn từ bao giờ. Giở thư ra, Hoàng chăm chú đọc từng chữ, đọc lại lần thứ hai, vì đột nhiên chàng có cái linh cảm lạ lùng rằng chính Kim Thu đã lấy tờ giấy trong quyển vở của nàng để Phúc viết thư mời bạn. Hoàng đưa lên mũi ngửi tờ giấy trắng một cách náo nùng, say sưa tìm cái hơi tay thân mật của người con gái cười ngựa cổ ý để vương lên trên.

Hoàng tưởng tượng lúc Phúc ngồi viết thư cho chàng, thì Kim Thu tay vịn thành ghế, đứng đưa chân bên cạnh anh tò mò đọc từng chữ một. Thế là nàng biết tên chàng là Hoàng, cũng như Hoàng biết tên nàng là Kim Thu. Sự tin chắc có hai người góp công và góp của tạo nên bức thư giản dị ấy khiến mắt Hoàng sáng lên, người Hoàng băng khuâng.

Cứ thế rồi mặc quần áo, rồi chờ đến giờ sang nhà Phúc cũng được, nhưng Hoàng còn muốn cầu kỳ hơn một chút. Hoàng cũng lấy tờ giấy trắng đẹp như thế, để trả lời Phúc bằng thứ chữ rần rỏi nhất, đã từng nổi tiếng khi ở nhà trường của mình. Hoàng với Phúc không thân nhau mấy, nhưng Hoàng đã tha thiết gọi Phúc là “bạn quý” ngay dòng đầu, và trước khi ký cái tên ngoằn ngoèo, mỹ thuật, Hoàng thêm: “Và chúc quý quyển vinh an”. Hoàng mỉm cười, gấp bức thư lại, vuông vắn bỏ vào phong bì, sai thằng Tảo cầm lại biệt

thự quan Huyện. Hoàng chưa mặc quần áo vội, tuy sắp đến giờ hẹn, vì chàng còn muốn nổi sung sướng thấm thía mãi ở tâm hồn chàng, kéo dài cái phút tự đắc hân hoan ra một cách thú vị.

Đứng trước gương, Hoàng thấy mình thốt nhiên có duyên lạ, Hoàng thấy từ nụ cười, từ cái liếc mắt đến vẻ băng khuâng còn vương đọng trên trán đều ăn nhập nhau để giãn thành sự sung sướng làm nở nang mặt Hoàng thêm một ít. Những điều ngờ vực về Kim Thu lúc sáng, Hoàng cho là quá nông nổi. Hoàng tìm hết cách để làm thùy mị, cao giá Kim Thu lên trong trí tưởng tượng riêng của mình và cuối cùng, Hoàng nhận rằng sự kiêu hãnh của Kim Thu là có lý, khôn khéo để giữ kín cái tình cảm tốt đẹp, thâm thúy trong lòng.

Những vần thơ thi nhau đến “múa cánh” trên môi Hoàng, và Hoàng cảm thấy mình, ở mỗi phút, lại biến ra thành một người khác, những con người kỳ lạ vì quá có tài vì được ngập đầy những diễm phúc.

Hoàng xoay lưng đi, đưa mắt lại, mãi đến lúc bộ âu phục màu xám mới là còn mới nguyên cả sự đứng đắn làm Hoàng vô cùng bằng lòng với chiếc cravate⁵ màu huyết dụ kẻ trắng. Hoàng gạt tờ báo ra góc giường, vì cái tin một người thất tình tự tử bằng chữ to trên trang đầu đã làm Hoàng bĩu môi, khinh bỉ. Còn nửa giờ nữa, nhưng Hoàng cũng đi thơ thẩn ra con đường lúc sáng, vì chàng thấy cần phải trao đổi với cảnh vật sự hoan lạc đương đầy tràn trong lòng.

Hoàng mỉm cười cả với những người không quen nhìn chàng, Hoàng hỏi chuyện cả những thằng bé chăn trâu len lén, chấp tay đứng bên đường.

Gió mát thổi lật về sau Hoàng làn khói thuốc xanh nhợt, và thổi lật cả chiếc cravate lụa bay nhẹ nhàng như cánh bướm. Cảnh đẹp như một buổi chiều đã hết từ lâu lắm, trong xa xôi, khiến Hoàng muốn được thoát tục như Baudelaire, tác giả bài thơ *Élévation* bất hủ.

Khi ra khỏi lũy tre, Hoàng thấy xa xa một căn nhà gạch, mái ngói màu đỏ mới, nổi lên như một hòn đảo nhỏ trên mây chòm cây phồng gió, lơ thơ. Một con đường đất đỏ mang tầm mắt người đến một khoảng cây, hình như là khu vườn, bao phủ chung quanh cái biệt thự như hàng rào kiên cố thiên nhiên.

Sự bài trí rất mỹ thuật và tinh mịch của cái khung cảnh âm u ấy, đem lại cho Hoàng sự man mác, băng khuâng khi đứng trước những ao hồ đầy bóng lá, một buổi trưa hè đổ vàng trên sóng nước.

Sự mê mên truyền ra từ lòng cảnh vật rủ rê Hoàng đến trước biệt thự lúc nào không biết. Có bóng một người con gái từ ngoài vườn vào trong nhà, tiếp đến tiếng huýt sáo mỗi lúc một rõ rệt.

Phúc gầy gò trong bộ pyjama kẻ, chạy ra đón Hoàng từ cổng. Hoàng có ý đưa mắt nhìn ra chung quanh, nhưng Kim Thu không còn ở đấy nữa. Giữa lúc Hoàng bước chân vào phòng khách, thì tiếng mandolin nhịp nhàng từ phòng bên đưa lại...

Câu chuyện giữa Phúc và Hoàng là câu chuyện bó buộc, rời rạc, vì mục đích Hoàng đến đây không phải là vì Phúc mà là vì cái người con gái đang thản nhiên ngồi trong phòng bên cạnh đánh đàn. Một lúc sau, tiếng đàn ngừng bật, Hoàng nghe rõ tiếng dép kéo nhẹ nhàng qua trước phòng khách.

Hoàng không dám nhìn lên, sợ gặp mắt Phúc, nhưng chàng dự đoán là Kim Thu cốt ý đi qua để nhìn chàng, hay để chàng nhìn. Trước mặt Hoàng, chông báo có tên ký của chàng được xếp cẩn thận vì đóng dở gáy. Phúc là một độc giả trung thành của tờ “Văn Chương”. Không một số nào chàng bỏ qua và cả khi đi nghỉ mát, tập báo yêu dấu cũng vẫn theo chân chàng.

Hoàng sung sướng như một người thấy tác phẩm mình được nâng niu cầm trong tay một thiếu nữ đẹp. Vì biết đâu, những bài thơ trong tập báo đóng gở ấy lại không là kinh nhật tụng của một tấm lòng đa cảm? Chắc chắn là Kim Thu – Hoàng nghĩ thế ... đã có lần để trái tim đập những tiếng đập thành thực vì những tình cảm tha thiết trong thơ Hoàng.

Ngẫu nhiên, Hoàng đưa mắt nhìn ra vườn, trong vùng lá động, bóng một người con gái diễm nhiên bước, vẫn với vẻ mặt lạnh lùng như hôm nào, chàng gặp. Hoàng cau mặt lại, vì sự phán đoán gay gắt về tính tình người thiếu nữ kỳ dị ấy lại đã bắt đầu làm Hoàng khó chịu.

Cơm nước xong, Hoàng vẫn không thấy Kim Thu và khi chàng bước chân ra khỏi chiếc cổng lạnh lạnh của biệt thự, trăng trung tuần đã lên như một đĩa bạc xoay tít trong không gian.

Trên đường về quanh co như một sợi dây trắng, Hoàng thở dài, buồn bã:

- Mộng! Mộng tốt!

III

Trái với sự hân hoan khi bước chân ra khỏi nhà, Hoàng cảm thấy một nỗi thắc mắc, buồn bã, khi tòa biệt thự của Phúc nổi rõ rệt ở đằng xa, tường trắng, ngói màu băng khuâng trên một nền trời xanh ngắt. Hoàng muốn yên trí rằng sự đi đến nhà Phúc hôm nay không xảy ra sự gì đáng tiếc và vẫn giữ nguyên tính cách tầm thường như hôm nào chàng được mời đến biệt thự Phong Lan. Nhưng cõi lòng, cõi lòng thông minh, không để Hoàng yên trí một cách dễ dãi như thế được.

Vừa đi, Hoàng vừa dở từng trang sách một. Chàng vuốt lại những nếp gấp đánh dấu chỗ chưa đọc. Quyển sách dày quá, ba trăm sáu mươi lăm trang nghịt chữ. Đó là một quyển tiểu thuyết Pháp vất ra đời để nằm ngủ trong những chồng tiểu thuyết trinh thám thứ hạng khác. Hoàng thấy nó dày quá, và chính vì nó dày quá, nên Hoàng đâm ra nghĩ ngợi. Trước khi cho Hoàng mượn sách, Phúc đã dặn kỹ, tỏ ra mình không phải là người không biết trợn tác phẩm:

- Xem cho đỡ buồn, nhưng đừng thất vọng nhé!

Rồi chiều hôm ấy, Phúc vụt đi Hà Nội. Hoàng thấy Phúc ở ngoài ga, nhưng Hoàng lánh mặt. Một ý nghĩ vụt nảy trong óc Hoàng như một làn chớp nhỏ. Hoàng mỉm cười quay về, và từ phút ấy, Hoàng bắt đầu ngắm nghía quyển sách tầm thường một cách thú vị.

Với quyển sách trong tay, Hoàng tìm đến biệt thự Phong Lan một buổi sáng, lúc gió mát làm ráo sương trên ngọn cỏ, như những ý vui tươi làm ráo nước mắt một người con gái đẹp.

Giật chuông ngoài cổng rồi, Hoàng lo lắng đứng đợi.

- Anh Phúc có nhà không bác?

Người lão bộc khúm núm lễ phép:

- Bẩm thầy, cậu con đi Hà Nội vắng ạ.

Hoàng nói rất mau, qua một hơi thở nhẹ:

- Thế cô Thu có nhà không? Tôi muốn trả quyển sách...

Không đợi người lão bộc trả lời, Hoàng đi thẳng vào sân. Chàng đưa tay lên nén tiếng đập mạnh của trái tim, cảm thấy mình thốn thức, lo sợ một cách khó hiểu.

Hình như Kim Thu còn ngủ hay đi đâu vắng, vì trong nhà tuyệt nhiên không có một tiếng động nhỏ. Hoàng lặng lẽ ngồi xuống chiếc ghế trong phòng khách, lòng lại rộn lên những nỗi thẹn thùng, trơ tráo. Vừa ngồi, Hoàng đã sắp sẵn trong óc những câu chốc nữa chàng sẽ nói với Kim Thu. Hoàng nhìn thẳng vào đôi mắt của người thiếu nữ mơ mộng trong bức ảnh, tỉ mỉ đếm từng sợi tóc một rơi lòa xòa trên trán.

Bỗng có tiếng kệt cửa, Hoàng giật mình quay lại. Sự ngạc nhiên đến tột bậc làm nẩy người Hoàng lên. Một cô gái Huế lễ phép nghiêng đầu chào Hoàng. Hoàng luống cuống chào lại, điệu bộ cứng như chiếc xương sống. Mãi đến lúc Hoàng lấy lại được sự tự nhiên, thì người thiếu nữ dịu dàng, phúc hậu đã ngồi đối diện với chàng, quý phái như một hoa hậu trong thị xã.

Hình như thiếu nữ biết Hoàng từ lâu nên nàng nói trước.

Hoàng đoán thiếu nữ là bạn học của Kim Thu và có lẽ đã được nàng dặn dò phải tiếp Hoàng chu đáo, nên cử chỉ và cách ăn nói của nàng đều đo đắn sẵn một cách thận trọng. Thiếu nữ nhìn Hoàng, tươi cười:

- Anh Phúc đã giới thiệu vắng mặt ông với chúng tôi đấy. Ông vẫn viết ở báo “Văn Chương” à?

Hoàng thấy nóng tai trong không đầy nửa phút:

- Vâng ạ. Tôi cũng tập viết chơi cho vui.

- Tập viết! Ông nhún quá! Thơ của ông, chúng tôi ngâm không chán.

Chúng tôi là ai? Hoàng đoán là hai người. Hai người thì cố nhiên là không có Phúc – vì Phúc không yêu thơ – Nhưng chắc chắn là Kim Thu và thiếu nữ. Hoàng kín đáo quay mình đưa mắt nhìn về đằng sau trong khi thiếu nữ, vẫn tươi tắn, đưa câu chuyện từ thời sự đến văn chương, tỏ ra mình lịch thiệp đủ mọi phương

diện.

- “Thực là một người con gái nhiều lời”.

Hoàng nghĩ thầm, vì chàng đã bắt đầu thấy chán những vấn đề mà nếu là thi sĩ hay văn sĩ chân chính, người ta ít nói tới.

Mấy lần, Hoàng toàn hỏi thiếu nữ về Kim Thu, nhưng chàng đều không dám. Câu hỏi, tuy không quan hệ, nhưng một khi thốt ra khỏi miệng, Hoàng sợ nó có thể làm tiêu tán chút hạnh phúc hão hờ trong lòng chàng. Bỗng Hoàng như thấy sau gáy lạnh lạnh, vì tiếng dép rơm – rõ ràng là tiếng dép rơm – kéo từ buồng bên cạnh đến chỗ chàng ngồi, làm Hoàng không đủ can đảm quay lại hay nhìn sang bên cạnh. Chàng bắt buộc phải giữ nguyên cái điệu bộ khó chịu là nhìn đăm đăm về phía tủ sách, điều thuốc lá cầm ở tay đưa thẳng một sợi khói biếc lên.

Kim Thu – vì chính là Kim Thu – Khẽ nghiêng đầu chào Hoàng, sau khi nghe và được bạn giới thiệu một cách hoa mỹ.

Hoàng thấy trong lòng phát sinh ra một sự mến mộ lạ lùng, khi chàng nghe Kim Thu cất lên một giọng đầm trong suốt.

- Enchantée. (Hân hạnh được gặp bạn)

Hoàng ưa nói tiếng Pháp – âu cũng là một thói xấu thông thường của bạn trẻ nhưng bây giờ trước mặt Kim Thu, chàng quên cả những mẫu mã giao thông dụng. Hoàng ngồi yên lặng, chăm chăm đưa thuốc lá lên miệng, và vuốt lại mái tóc luôn luôn rơi xuống trán. Những câu nói, Hoàng sắp sẵn trong óc trong khi đi từ nhà đến biệt thự Phong Lan, bây giờ biến hết cả. Hoàng thấy mình trở nên đáng ghét lạ, đối diện hai thiếu nữ hình như cũng chỉ đợi chàng hỏi chuyện. Mãi sau, Hoàng mới nói được một câu mà lúc nghe thấy miệng mình thốt ra, Hoàng cảm thấy vô duyên lạ:

- Anh Phúc đi Hà Nội chắc lâu mới về ?

Hoàng có ý vờ vẫn nhìn lên trần nhà để đợi Kim Thu trả lời, nhưng chàng vẫn chỉ nghe quen quen cái giọng Huế ban nãy:

- Vâng ạ. Có lẽ mãi đến tuần sau mới về.

Khi Hoàng đánh bạo liếc nhìn Kim Thu thì thấy nàng vẫn lơ đãng nhìn ra sân, lơ đãng như hôm nào Hoàng gặp nàng ngồi trên mình ngựa.

Chàng nghĩ thầm :

- Đúng là một người con gái kiêu ngạo !

Hoàng nhất định quay lại với Diệu – tên người thiếu nữ Huế - và không thềm để ý đến Kim Thu nữa.

Câu chuyện bắt đầu đi sâu vào vãn chương. Hoàng nghe thấy Diệu nói chuyện thơ một cách nồng nôi :

- Chắc những ngày ở nhà quê bình tĩnh như thế này, ông làm được nhiều thơ lắm nhỉ ?

Hoàng mỉm cười :

- Nhưng trái lại, tôi làm thơ rất ít, nhất là trong cảnh đời bình tĩnh như ở đây.

Và Hoàng tiếp theo, chắc chắn rằng Kim Thu đã bỏ sự lơ đãng để bắt đầu chú ý vào chàng :

- Người ta thường hiểu lầm rằng những người làm thơ phải cần có sự hàm dưỡng để tăng phần phong phú cho nghệ thuật. Thơ không cần ở đâu hết, vì quê hương của Thơ là lòng. Tôi tưởng tượng những bài thơ hay nhất là những bài thơ viết về Hà Nội, trong khi chủ nó chính ra đương ở nhà quê, ở đây.

- Thế thì lạ thật. Chúng tôi chịu không hiểu ?

Một sức mạnh đưa Hoàng đến sự khiêu khích, không thể lùi được. Chàng tiếp :

- Chính ra, người làm thơ không cần phải ai hiểu, vì là những người khác người. Họ đọc thơ bằng hồn, lúc mọi người đọc bằng mắt. Họ có những cái xấu rất quý giá nếu đem đặt bên cạnh những cái tốt tầm thường của loài người.

Đến đây, Hoàng thấy vơi đi trong lòng một ít sự hậm hực. Những lẽ phải chắc chắn đã cứu vãn lại giá trị Hoàng, khi chàng sắp sửa đặt nó xuống gót chân một người đàn bà đẹp, kiêu hãnh là Kim Thu.

Bỗng Hoàng lạnh người vì một chuỗi cười khanh khách nổi lên, và lần này thì Kim Thu khởi một giọng đanh đá:

- Đến tôi, tôi cũng chịu ! Có lẽ vì tôi thiếu cái gì trong lòng, thiếu linh hồn thi sĩ.

Hoàng không còn biết mình nghĩ gì, nói gì nữa. Hoàng thấy tối mắt. Chàng hoang mang nhìn ra chung quanh. Mọi vật trong gian phòng như xa đi, còn Hoàng thì trở lại, cô độc, cô độc quá. Câu phi báng mà Kim Thu vừa vất ra, Hoàng cảm thấy trong đó, sức mạnh ghê người của một nhát búa. Thế là rõ rệt rằng Kim Thu không bao giờ để ý đến Hoàng. Người con gái cười ngửa, đi cùng Hoàng một chuyến tàu, ngồi cùng Hoàng trong phòng khách, vẫn là người con gái kiêu kỳ, ngạo ngược, giờ phút này, ngồi trước mặt chàng. Hoàng không thể còn dối lòng mình để tìm một chút thù mị gì về Kim Thu nữa, Hoàng đã đến cái chỗ phân giới của sự hy vọng và thất vọng. Chàng chỉ còn đợi thì giờ để sa xuống cái thứ hai.

- Chị Thu thích thơ lắm đấy, ông Hoàng ạ. Chị có một quyển sách chép hầu hết những bài thơ của các nhà thi sĩ hiện thời, cả...

Diệu nói tiếp:

- Ông Hoàng tặng chúng tôi một bài nhé.

Hoàng mỉm cười, không trả lời. Chàng cho rằng trả lời là vô ích, một khi mình không muốn chiều ý người. Hoàng thấy bức bối đối diện với hai thiếu nữ, tuy là bạn với nhau, nhưng tâm tính lại khác hẳn. Một bên thì khó khăn đến kiêu hãnh, một bên thì dễ dãi đến tự hạ được. Diệu đẹp thật, nhưng không có duyên bằng Kim Thu. Cái người Hoàng ghét cay, ghét đắng, Hoàng ghét đến thành ...yêu, vẫn là Kim Thu mà không thể là Diệu.

Hoàng nghĩ thầm:

- Biết đâu cả hai lại không như nhau? Một cái ác trông thấy và một cái ác vô hình.

Hoàng chỉ muốn đứng dậy về, nhưng không có cơ để từ biệt một cách vội vã như thế được. Chàng phân vân khó nghĩ, khi Diệu đặt trước mặt chàng một tờ giấy trắng, khẩn khoản nài chàng viết cho một bài thơ.

Hoàng lo lắng và đau khổ một cách thực thà, cái đau khổ của kẻ sắp phải đem bán bớt một phần nhỏ hương hỏa của họ mình.

Là thi sĩ Hoàng không hề nghĩ đến sự tặng ai một bài thơ nào bao giờ, và nếu không vì cách giữ cho tên tuổi mình khỏi bị lao đao, Hoàng sẽ vui lòng khép cái tài mình vào bóng tối.

Hoàng cho là thơ, một khi người làm ra nó không giữ kín được trong lòng, bắt buộc phải đem bán ra ngoài, thì phải là thơ tặng mọi người, vì lúc ấy không phải là thơ riêng của tâm hồn mình nữa. Không có một lý do nào cho phép người cầm bút đem bài thơ của mình để tặng những tên xinh đẹp, trong khi người đọc có đủ quyền tưởng tượng những vần thơ trong báo viết ra là vì mình, tặng riêng mình.

Hoàng khó nghĩ quá. Chàng lần lượt nhìn hết Kim Thu vẫn không thèm nhìn chàng rồi đến Diệu. Hai người con gái ấy làm Hoàng khó chối lăm; tuy Hoàng biết chắc chắn rằng họ không hiểu cái “cốt” thơ là gì. Sự thất vọng về trình độ hiểu biết của đàn bà bao lâu nay, còn xót lại lòng Hoàng mãi đến giờ, và mỗi lần chàng thấy, tờ báo mình viết, trong tay một thiếu nữ, Hoàng lại mỉm cười:

- Lại sắp có người không hiểu mình.

Nghe Diệu giục lần thứ ba, Hoàng thận trọng cầm lấy bút, chấm một lúc bốn lượt vào bình mực. Khi Hoàng ký xong cái tên mình dưới bài thơ, thì trong phòng chỉ còn có Diệu, mà Kim Thu đã đi từ lúc nào...

Giữ gìn

Một câu ấy nói lên là lá rụng.
Là mây chìm, là gió sẽ thay xanh,
Là cây tươi sẽ mở nụ trên cành,
Và chim chóc sẽ bồi hồi nghe ngóng

***

Anh thấy gió một chiều thu xao động,

Nghe mơ màng vin nặng mái mây cao,
Trời trở buồn – ai hiểu nghĩa làm sao?
Mây lạc nẻo, tìm nghe chừng thất vọng!
Một câu ấy nói lên là gợn sóng,
Cả một mùa, mây kín bốn phương xa,
Trên bao lơn của năm tháng sâu qua,
Anh ngậm miệng để chết dần theo Mộng!
Một câu ấy nói lên là ...hết sống!
Cây chính mùa, nhưng lá đã quên xanh,
Bướm đương vui, nhưng bướm đã xa cành,
Một câu ấy nói lên là ...tuyệt vọng!
“Bài thơ Hoàng viết ở biệt thự Phong Lan”

IV

Miền quê Hoàng chiều nay buồn như một người con gái nhớ nhà. Từng hàng tre rủ dài trên mặt đất những xác lá vàng mỏng mảnh, như những nỗi buồn nhỏ nhặt, liên tiếp của lòng người. Xa xa là núi xám, ở bên kia núi xám, vòng quanh bốn phương trời là vẻ buồn rười rượi, chán nản trên những lùm cây phơ phất gió. Đứng trên đê, Hoàng kéo mạnh một hơi thuốc lá, đưa mắt nhìn ra phía trước mặt. Lần đầu, Hoàng chú ý đến cây thánh giá trắng toát, nổi lên khỏi nóc nhà thờ, màu ngói mới, in hình trên bức màn cây xanh biếc. Một vẻ băng khuâng, hiu quạnh len lỏi trong cái khung cảnh nên thơ ấy, Hoàng thấy tâm hồn rộn lên một nỗi gì như đau đớn, trả lại với vẻ bình tĩnh bao phủ bên ngoài.

- “Tại sao lòng ta lại không bình tĩnh được như cây thánh giá, tại sao ta mãi mãi là một sinh vật nhỏ bé đem cái thắc mắc, u hoài vào sự trang nghiêm vô cùng của cảnh vật?”

Hoàng thơ thẩn nghĩ như thế, và lúc chàng toan rẽ xuống một con đường nhỏ gần đấy, thì bỗng sau lưng có tiếng gọi:

- Ông Hoàng! Ông Hoàng!

Hoàng ngạc nhiên đến mất trí, khi chàng nhận ra người gọi là Kim Thu.

Hoàng tìm ra được một câu hỏi rất khéo:

- Hình như cô đi tìm ai?

Thu bối rối ra mặt:

- Vâng, tôi tìm chị Diệu, chị ấy đi tập ngựa từ lúc hai giờ.

Nói xong, Kim Thu chực chào Hoàng quay đi thì Hoàng giữ lại:

- Hay cô để tôi đi ra mé đồi này kiểm xem.

Kim Thu có vẻ phân vân và không để Hoàng quay gót:

- Thôi cảm ơn ông, để tôi đi tìm lấy vậy.

Đợi cho Kim Thu đi khuất, Hoàng nắm tay lại, hực hặc với mình một cách nghiêm nghị:

- Có biết ta cứ thú thật đi có hơn không. Rõ hoài!

Hoàng quay lại nhìn theo, tuy lúc ấy Kim Thu đã mất hút:

- Con gái mà cười ngựa, chả trách!

Không hiểu sao, Hoàng thấy phấn khởi, sung sướng lạ lùng. Chàng chắc rằng Kim Thu cũng có để ý đến chàng, vì hai tiếng gọi “ông Hoàng!” ban nãy có vẻ vồn vã kín đáo, tuy người gọi vẫn cố giữ nét mặt lạnh lùng của mọi ngày, Hoàng nghĩ đến Diệu. Người con gái ấy, mãi đến lúc này, Hoàng mới thấy không đến nỗi vô ích lắm. Hoàng chỉ còn phải để thêm mấy ngày dò tính nét Diệu, và khi lựa được đúng, chàng sẽ nhờ Diệu nói với Kim Thu ... Hoàng thấy má mình nóng lên, ngượng ngịu và sung sướng như chính khi Diệu báo cho chàng cái kết quả đang ao ước thật.

Về đến nhà, Hoàng định đi thẳng lên phòng khách, thì cô chàng gọi giật lại:

- Hoàng ạ, có cô con gái nào vừa hỏi cháu đấy. Cô ta mặc chiếc áo tím đẹp đáo để. Cô cố giữ lại chờ cháu về, nhưng cô ta xin khất đến khi khác và dặn cháu đến chiều sang chơi.

Hoàng cau mặt lại. Người con gái mặc áo tím chỉ có thể là Diệu, vì Hoàng còn nhớ rõ màu áo xanh da trời của Kim Thu ban nãy.

Hoàng thấy ngay một sự gì khác lạ. Nhớ lại những cử chỉ thiếu tự nhiên của Kim Thu, Hoàng càng thêm ngờ vực một sự gì ẩn khuất đã xảy ra giữa chàng và hai người thiếu nữ.

- Ô! Chẳng lẽ Diệu lại ...

Nhưng chàng không dám đoán hết. Không dám đoán hết, mà Hoàng vẫn tin rằng những điều chàng ngờ vực có thể rất đúng. Hình ảnh Diệu lại bắt đầu khơi gợi trong trí Hoàng, bên cạnh vẻ cao kỳ, đài các của Kim Thu. Mỗi lần nghĩ đến Kim Thu. Hoàng bắt buộc phải nghĩ đến sự khăng khít giữa Kim Thu và Diệu, sự

khăng khít dựng đứng lên như một trở ngại lớn ngăn cách hẳn Hoàng và họ ra. Vậy, Hoàng không thể nghĩ Diệu gì được, ngoài sự tin rằng vì xã giao người thiếu nữ này lại chơi để đáp lễ Hoàng.

- Nhưng tại sao lại có chuyện đi ...tập ngựa?

Hoàng thực khó hiểu khi nghe chính mình thốt lên câu hỏi khó hiểu ấy.

Từ hôm ở biệt thự của Phúc về, Hoàng nhất định không nghĩ gì đến Kim Thu nữa. Hoàng đã làm đúng theo ý nghĩa một câu văn Pháp là lấy sự lãnh đạm để đối lại sự lãnh đạm. Nhưng chỉ được đến hôm thứ hai người làm thơ trẻ tuổi ấy lại đã ra đứng trên con đường đê, để nhìn chiếc thánh giá, một buổi chiều đã nói trên kia.

Hoàng ngồi lại bàn viết, phân vân ngả lên tờ giấy trắng cái ý định mà vừa rồi chàng định thi hành:

“*Cô Diệu*”

Nếu cô có thể tha thứ một sự đường đột, tôi xin thành thật gửi vào vô chút hy vọng mà tôi xét ra chỉ có cô mới có thể thực hiện được.”

Hoàng chấm vội một dấu chấm, rồi năm bảy lần, đọc lại mẫu thư viết cho Diệu, Hoàng thấy nó trân tráo, nhạt nhẽo quá, tay người viết, với cái tay run run, với cái ngực lo lắng đã để vào ở mỗi chữ sự thật thà đến có thể trở nên ngu độn được. Hoàng mượn tất cả cái mạch lạc dồi dào của lối văn viết thư cho bạn, nhưng chàng chỉ thấy có sự gian dối, những ý nghĩ cùng một lúc đến lan man rồi lại cùng một lúc tắt đi hết.

Hoàng nghĩ thầm:

- Ta nói mồm với Diệu thôi vậy.

Rồi Hoàng xé nát bức thư đi, quay ra tiếp nốt cái dự định to tát ban nãy.

Sáng hôm sau, Hoàng thức dậy sau một đêm đầy mộng mị. Chàng buồn rầu nghĩ đến biệt thự Phong Lan. Ở đây, có một ngày sẽ thấy tình cảm giữa chàng và hai người thiếu nữ phai lạt đi, tốt đẹp thêm hay trở thành thù oán cũng có thể.

Điều nhất định là Hoàng sẽ phải ngổ lòng với Kim Thu qua Diệu, mà sự ngổ lòng ấy mới khó khăn, nhục nhã làm sao! Hoàng sẽ đổ mặt cúi xuống, sau khi nói vội cái ý định của mình, trong khi Diệu phá lên cười, hay quay đi, khinh bỉ chàng một cách ác liệt...Rồi từ đấy, Hoàng không bao giờ lại biệt thự Phong Lan nữa; Hoàng tìm hết cách tránh mặt Kim Thu và Diệu, tuy Hoàng không thể nào tránh được, nhất là ở cái vùng nhỏ bé như đây... nghĩ thế, Hoàng càng thấy Kim Thu khó khăn, kiêu ngạo thêm lên. Hoàng vô ích lục trí nhớ để tìm một điểm nhỏ gì làm tiết lộ lòng lưu luyến Hoàng của Kim Thu. Chàng chỉ thấy vẻ nhu mì của Diệu, sự săn sóc chiều chuộng mà không hiểu sao Hoàng cảm thấy bức bối khó chịu. Hình ảnh Diệu trôi vào đời Hoàng như một sự phiền nhiễu lớn, nó là điềm thất vọng báo trước lúc ý định được đem phơi bày.

Cách hai ngày sau, Hoàng mới sang biệt thự Phong Lan. Bước vào cổng, Kim Thu và Diệu đương ngồi tựa rau ngoài sân, Hoàng muốn lùi lại, quay ra ngay lúc Diệu tình cờ đưa mắt nhìn lên. Hoàng bối rối chào Thu và Diệu, tay sẵn soe ngắt mấy chiếc lá xòe ra ngoài lối đi.

Diệu đứng lên vui vẻ:

- Ô, anh Hoàng! Cơn gió nào đưa anh lại thế?

Nhưng Kim Thu lại lãnh đạm:

- Anh Phúc chưa về, anh ạ.

Hoàng cố ý giữ vẻ tự nhiên, lặng lẽ bước vào phòng khách. Chàng tức tối đến hầu quên câu chuyện định nói với Diệu vì đáng diệu Kim Thu trước sau vẫn lộ vẻ kiêu kỳ, đáng ghét lạ.

Chàng đánh bạo hỏi Diệu:

- Cô Diệu nhỉ, cô Thu kì lạ quá!

Diệu mỉm cười:

- Anh tưởng thế đấy. Thu không khác tôi mấy đâu. Có khác là Thu rất ghét các bạn giai, vì có cố...

Hoàng lo ngại, khơi ra cho Diệu tiếp nốt câu chuyện:

- Có cơ, hay cô Thu đã ...

- Tính Thu xưa nay vẫn thế, Thu rất lãnh đạm với đàn ông, cả với những người cùng học ngày nhỏ nữa. Ngay ở Hà nội, Thu cũng chỉ chơi với tôi và vài bạn gái khác.

Hoàng nén một tiếng thở dài, hỏi dồn Diệu

- Hình như cô Thu chỉ thích chơi đàn hơn hết?

- Mê lắm thì đúng hơn. Chúng tôi thường trêu Thu, gán cho một vị nhạc sư ngày ngày dạy Thu ở Hà Nội.

Những lời Diệu nói cũng đủ phá tan cái mộng đẹp vừa dựng xong trong đầu Hoàng, Hoàng thấy trong lòng rào rạt lên một sự chua xót. Đời Hoàng như vừa xảy ra một biến cảnh lớn, tâm tình chàng như vừa trải qua một sự thay đổi đoạn lòng. Hoàng cúi xuống dí mũi giày lên nền gạch, trong khi không hiểu sao, chàng mơ màng thấy đôi mắt Diệu nhìn chàng; đôi mắt âu yếm hiện ra với Hoàng như một niềm an ủi...

Tiếng đàn của Kim Thu từ gian phòng bên bắt đầu nổi.

-Diệu ơi!

Tiếng Kim Thu gọi vang lên trong một khu vườn đầy nắng, làm cho Hoàng giật mình dừng bước. Chàng lạnh chân lách mình, đứng nép sau một thân cây to gần đấy, chăm chú ngắm Kim Thu. Thiếu nữ hình như không biết có người, nên vẫn lạnh lẽo từ cảnh này sang cảnh khác, hái những chùm bông đỏ thắm, óng ánh phản với sắc nắng lên má nàng.

Bóng nắng hoa chạy trên mái tóc, trên bộ quần áo trắng mượt, như những cánh bướm linh động chỉ đợi một cơn gió là bay tản mát ra khắp vườn.

Hoàng thấy tâm hồn ngây ngất trong cái cảm giác thần kỳ của một bài thơ tuyệt vời nhưng không sao thành hình được. Chàng lo lắng giấu mình hết sức cẩn thận, vì chỉ cần một tiếng động nhỏ là đủ cho Kim Thu cau mặt nhìn lại chỗ chàng đứng; Nàng sẽ vất chùm quả cầm ở tay đi, chạy vào thuật lại cho Diệu cái cử chỉ không được ngay thẳng của Hoàng. Nghĩ đến đấy, Hoàng chỉ muốn đi ngay ra ngoài đường, thẳng thắn bước vào nhà như người khách thường ngày của Phúc.

Bỗng Hoàng giật mình vì tiếng kêu bất ngờ của Kim Thu:

- Sâu. Nhiều sâu ở trái cây quá Diệu ạ.

Không thấy Diệu ở đấy, Hoàng ngờ là Kim Thu định nói để ám chỉ Hoàng. Hoàng bối rối, bước vội ra ngoài vì chàng đoán, không sớm thì muộn, đôi mắt Kim Thu cũng sẽ hướng về phía chàng, để tìm những trái cây khác. Khi bước vào cổng, Hoàng đã đoán biết trước cả sự giật mình của Kim Thu, nên khi thiếu nữ quay lại, nhảy xuống, Hoàng không lấy làm lạ nữa?

Chàng đánh bạo hỏi trước:

- Cô Thu cũng biết trèo cây à?

Kim Thu không đáp. Nàng như có vẻ ngượng nghịu vì sự phục sức đơn giản trước mặt Hoàng.

Bỗng nàng nhìn lên:

- Ông Hoàng...

- Vâng tôi vừa lại chơi, anh Phúc vẫn chưa về à cô?

Thu ngập ngừng đáp một giọng, trong đấy, Hoàng nhận thấy sự khinh khi, kiêu ngạo:

- Anh tôi chưa về. Ông có gì cần không?

- Không, tôi sang nhà, và nhân tiện nghe cô...đánh đàn.

Thu cười một cách độc ác:

- Tôi mới học, vả lại cũng không ưa đàn lắm.

Hoàng đưa mắt nhìn rất nhanh ra chung quanh, và sau khi nhận thấy chỉ có hai người, chàng e lệ:

- Cô với cô Diệu thật là hai bà chúa ở trong cái biệt thự này.

Thu không nhin được cười:

- Là chúa à? Thế mà chúng tôi không biết đấy !

Kim Thu nói mau lẹ, như chỉ cốt sao cho Hoàng vào trong nhà để nàng được tự do như ban nãy.

- Hôm qua cô Diệu nói với tôi nhiều về cô đấy. Diệu bảo cô đàn hay lắm, và chính tôi, tôi cũng nhận thấy thế nữa.

Kim Thu không đáp, thản nhiên cúi nhặt quả bông vừa rơi tự bọc khăn cầm ở tay xuống đất. Thấy không còn chuyện gì nói, tuy chàng còn muốn nói nhiều nữa, Hoàng chào Thu quay đi. Bỗng chàng dừng lại :

- Cô Thu ạ, anh Phúc chắc còn ...lâu lắm mới về nhỉ ?

- Tôi cũng không được rõ. Nhưng không mùa nào anh Phúc không về vào độ bông chín bây giờ.

Hoàng nhìn chùm bông Kim Thu cầm ở tay, chăm chú như đếm từng quả một.

- Bông của nhà chín đẹp quá, cô nhỉ ?

Kim Thu không muốn hiểu ý chàng, cười lạt :

- Năm nay còn ít đấy. Mọi năm Diêu và tôi ăn chán, còn mang về Hà Nội được vài sọt để biếu.

Hoàng thất vọng, vì chàng biết không bao giờ Kim Thu tặng mình một quả bông và không bao giờ Hoàng dám ngỏ ý. Chàng chào Thu, lẳng lặng bước vào nhà. Trước khi bước chân lên thềm gạch, Hoàng còn quay nhìn lại, nhưng chàng vẫn thất vọng như thường khi thấy Kim Thu vẫn bình thản, không chú ý gì đến chàng cả.

Sợ Diêu nhận thấy vẻ tư lự trên mặt mình, Hoàng vui vẻ bước vào phòng khách.

- Cô Diêu chăm xem sách nhỉ ? Cô không ra vườn trèo bông à ?

Diêu gấp vội quyển tiểu thuyết cầm ở tay, lạnh lùng nhìn Hoàng :

- Tôi không biết trèo, sao ông không trèo bông với Thu ?

Hoàng nghĩ thầm :

- Sao Diêu gọi ta bằng ông, khi nàng có sẵn một tiếng “anh” rất gọn ?

Rồi chàng mỉm cười:

- Thôi, để chốc nữa cô Thu mang vào đây ta ăn vậy. Ra vườn nắng chết!

Diêu không đáp, cúi đầu xem nốt quyển chuyện, trong khi Hoàng cau mày ngẫm nghĩ. Chàng trở lại với ý định hôm nào, và thấy cần phải ngỏ cho Diêu biết, lúc này hơn lúc nào hết.

- Cô Diêu ạ! ...

Diêu giật mình ngoảnh lên, đôi mắt óng ánh sáng một cách phi thường. Hoàng thấy như một sự quả quyết gì ghê gớm hắt ra từ cái khuôn mặt hiền hậu mọi ngày của Diêu, khiến Hoàng định nói rồi lại ngập ngừng yên lặng. Trước vẻ chăm chú của Diêu, Hoàng không thể ngừng được nữa vì chàng đoán Diêu đã hiểu biết một phần lớn ý định của chàng.

- Cô Diêu ạ, tôi muốn nhờ cô một việc quan trọng ...

Hoàng nhớ đến bức thư viết dở ở nhà. Hoàng ôn lại cả những điều mình dự đoán và chàng thắc mắc đã trót bộc lộ nỗi bí mật có quan hệ đến cả đời mình. Hoàng nhìn Diêu một lần nữa, cặp mắt dò xét, rồi cuối cùng cất một giọng run run của kẻ nắm chắc phần thất bại:

- Tôi muốn nhờ cô một việc...

Diêu bỗng mỉm cười, khiến Hoàng rờn rợn:

- Thì tôi đã chẳng sẵn lòng nghe anh đấy ư?

Hoàng đánh bạo như một người liều:

- Tôi muốn nhờ cô nói với ...cô Thu...

Thế là đủ làm cho Hoàng líu lười lại, tay chân run lên. Mắt Hoàng tự nhiên như mờ đi.

Chàng không thấy rõ Diêu nữa. Trước mặt Hoàng, là một thiếu nữ đường hoàng ngời, nghiêm nghị như bà chúa luận tội. Chàng tiếp theo:

- Cô nói hộ với cô Thu rằng tôi ...

Hoàng ngừng bật lại. Chàng đã đến cái bước cuối cùng nó định đoạt sự thắng bại. Bỗng Diêu đứng dậy, rồi lại ngồi xuống, lần này với một nụ cười gay gắt, một vẻ hiền lành trong đấy Hoàng thấy hết những sự mai mỉa cay độc:

- Chậm lắm rồi, ông Hoàng ạ, vì Thu đã ...

Hoàng cướp vội lấy lời Diêu:

- Đã ... yêu một người khác?

Diêu bình thản:

- Ở Hà Nội, và đã ngót một năm nay!

Thì ra trước sau, Thu vẫn lộ vẻ kiêu ngạo, lạnh lùng với Hoàng là có cớ. Cớ ấy, theo như Diêu nói là lòng yêu ở một người khác, người ấy có lẽ còn tài giỏi hơn Hoàng nhiều. Hoàng không dám nhìn Diêu, nhưng chàng cảm thấy một cách kỳ lạ rằng Diêu cũng đau khổ như chàng, mà có lẽ còn hơn chàng nữa! Lòng tự ái

bị thương và sự hối hận nổi lên cực điểm làm Hoàng vừa tức giận, vừa xấu hổ, chán nản bước ra khỏi phòng, quên chào cả Diệu. Ra đến sân, Hoàng mang máng nghe có tiếng Diệu gọi, nhưng chàng cũng cứ đi thẳng. Thu cũng vừa quay vào, gói bong xách nặng ở tay, Hoàng không dám nhìn Thu, và Thu hình như cũng không để ý đến sự ra về đột ngột của Hoàng.

Trong bóng một hàng dừa xanh um, Hoàng thở dài nhẹ nhõm, lần theo con đường tắt ngang qua cánh đồng lúa chín. Chàng thơ thẩn mãi đến chiều tối và khi về đến nhà, đã thấy bức thư của Diệu để trên bàn từ lúc nào.

Hoàng lo lắng, xé phong bì ra đọc:

Anh Hoàng,

Chắc vừa rồi anh giận tôi lắm, vì tôi trót nói thực những chuyện về Thu. Nhưng nếu anh nghĩ kỹ một chút anh sẽ không oán tôi mà tôi còn được anh phục là khác! Anh nên vui vẻ lại chơi với chúng tôi luôn luôn và xem ra như chưa có sự gì xảy ra giữa chúng ta là được.

Bạn anh

Diệu

VI

Mười sáu năm sau, trong một cái ngõ vắng nhất, tối nhất của Hà Nội, Hoàng nằm bên cạnh khay tĩnh, quyển nhật ký và bức thư trong tay, lạnh lùng nghe mưa rơi nặng hạt bên ngoài. Trong ánh vàng thê lương của ngọn đèn dầu lạc, Hoàng là cái bóng mờ của những ngày thanh xuân cũ, những ngày trong sáng mà lòng chàng mở rộng như gió mát một trời hè. Mười sáu năm trời phụng thờ nghệ thuật, Hoàng như đã sống cả một thế kỷ của tâm hồn và biến cảnh. Chàng tự phụ rằng mình đã sống với người đời bằng một tấm linh hồn cao cả, tuy trong thời gian ấy, càng tìm, càng viết, Hoàng càng thấy mình chưa đạt được phần nhỏ ý nguyện. Nhặt một sợi tóc bạc rơi từ trên đầu già nua, cắn cỗi xuống, Hoàng ve đi, ve lại, mỉm cười. Chàng thấy cái tóc ấy xoắn tít đi vì bao nhiêu ngày vắng lược, trắng vì bao nhiêu phút tư trầm, và loay hoay đem đặt nó bên cạnh những sợi tóc óng mượt khác, trong trí tưởng tượng. Hoàng là sợi tóc bạc ấy, héo hắt đi vì dài lâu, kinh nghiệm, nhưng vẫn giấu bên trong một dòng sinh khí đóng vầng lại bởi tháng ngày.

Gối đầu lên ba tác phẩm mà chàng quý nhất – ba tấm linh hồn, ba công trình vĩ đại – Hoàng vẫn nghe thấy những tiếng chê bai, đổ ky, ngày này sang ngày khác, kích thích mạnh vào lòng. Hoàng mỉm cười khinh bỉ, cùng trong lúc, chàng giở thăm trong óc từng bức thư yêu quý của bao nhiêu người bạn chưa quen biết gửi về.

Sau những ngày hoa mộng, chàng sống chung với Diệu để hy vọng quên hẳn được Kim Thu, Diệu lấy chồng vào một buổi sáng, còn Hoàng cũng đi lập gia đình vào một chiều. Hoàng lấy một người chàng không yêu dấu, nhưng vì số mệnh, với ngón tay trở tàn ác, đã chọn hộ cho chàng. Hoàng kiếm những số tiền rất ít ỏi bằng văn chương để nuôi vợ con, hy sinh đời sống của mình cho một nghĩa vụ làm người, trong khi linh hồn chàng lẻo đẻo đi tìm nguồn sống tinh thần ở một linh hồn khác do chàng tạo nên mà không bao giờ chàng chiếm được!

Kim Thu! Biệt thự Phong Lan!

Bị sinh kế đuổi riết, Hoàng bắt buộc phải rời bỏ nghề thơ, để tìm đến một nguồn sống dồi dào hơn cho sự thực chua chát: Tiểu thuyết. Rồi từ ngày, bắt đầu bằng sự kiếm tiền về văn chương, Hoàng không bao giờ còn làm được một bài thơ nào nữa; Cái khắc nghiệt của nghệ thuật phù hoa đã nhấn tâm lý dị với một cây viết tiểu thuyết có tài mà bất đắc chí là Hoàng!

Trong thâm tâm Hoàng, những lúc băn khoăn đi tìm một cốt truyện, chàng vẫn tiếc những cánh bướm, bóng cây reo trên con đường Thơ đáng lẽ phải là con đường duy nhất, bản mệnh của chàng. Nhiều lúc, đọc những bài thơ hay của các bạn, Hoàng thở dài:

- Sao ta lại không thể sống để viết những bài thơ như thế này?

- Hoàng vuốt lại mái tóc rơi xòa xuống trán, bắt đầu soi lên ánh đèn bức thư mà chàng chưa dám bóc. Một linh giác kỳ dị làm cho chàng rung mình, mỗi lần chàng đưa tay lên định xé chiếc phong bì. Hoàng mang máng nhớ rằng đã có lần, chàng được thấy một thứ chữ tương tự như thứ chữ chàng đương đọc, nhưng quyết không phải là nét bút của một người bạn xa lạ nào! Run run Hoàng bóc bức thư ra, mắt vẫn không dám nhìn xuống tên ký.

Nam Định le 14 février 19...

Ông Hoàng

Chắc bây giờ ông đã quên tôi rồi, vì mười sáu năm trời xa cách đã đủ lắm để làm ly tán một tâm tình buổi đầu, nhất là với một người giàu danh vọng như ông. Không một phút nào tôi quên ông, tôi thú thực, và tôi vẫn oán trách cái số mệnh tàn ác bắt tôi đeo một mối tình oan trái cho mãi đến bây giờ. Đến bây giờ, chị Diệu bạn tôi, người yêu ông, đã mất, tôi mới lại dám ngỏ chút lòng oan khổ mà đăng đăng bao lâu nay tôi từng chép nó bằng nước mắt của một thiếu phụ có chồng, con. May ra lòng thương xót một người con gái yêu ông ngày trước có thể là sự yên ủi màu nhiệm cho tôi trong những

ngày trống lạnh. Tôi xin thành thực chúc ông gặp được những bạn hiền khác không phải cùng mang một số phận tàn ác như tôi.

Kính thư

Kim Thu

Tái bút. - tôi xin gửi kèm theo đây, quyển nhật ký nhỏ, dấu vết của những ngày không hạnh phúc ở biệt thự Phong Lan

VII - Nhật Ký Của Kim Thu

18 Août, buổi sáng,

Tiếc quá! Mình đi nghỉ mát vào tháng bảy, nếu không thì chiều nay biết bao nhiêu bạn tiền. Thiếu Hạnh, nhất là thiếu Diệu. Nhưng nếu có Diệu, có Hạnh, có những con bạn quý sứ ở Hà Nội, thì biết đâu mình lại không về được quê với chúng ? Càng hầy, khỏi phải vẫy mouchoir⁶ và nói ra những lời kể ra cũng không được vui lắm Diệu ơi! Tao về nhé! Tao đã thay mặt mày mà chào tất cả cái Hà Nội rộn rịp, trẻ trung của chúng ta rồi đấy. Nhìn chiếc vali to, chật ních những quần áo mùa nực lặn mùa rét mà chị Minh đã cẩn thận sắp xếp hộ cho, mình không khỏi có cái buồn rầu của một nữ khác đi giang hồ, lìa bỏ gia đình êm ấm. Chả trách có lần Diệu nó bảo: “Cái thành đô hoa lệ này chỉ lưu luyến người khi nào ở phút cuối cùng xa cách nó.”

18 Août, buổi chiều,

Tàu vắng quá. Bảo vắng hẳn cũng không đúng, vì trong toa mình ngồi, ngoài mấy người hành khách ra, còn một người. Nhưng ai lại đi viết chuyện về con người mình chưa từng quen biết ? Tàu chạy chậm lắm. Không có bạn nên mình ngồi ủ rũ, chốc chốc đưa tờ báo hăng ngày lên đọc vớt những dòng quảng cáo. Buồn quá! Buồn thế mà anh chàng ấy cũng cứ...ngồi lì ra một mình, hút thuốc lá. Tàu chạy qua Thanh cũng vẫn thấy hẳn ngồi như thế mãi. Cái con người vô tâm một cách đáng giận, và tự lự như một nhà thơ chính tông? Hay hẳn làm thơ thật? Vì chốc chốc hẳn đứng dậy ngân nga những câu gì không rõ hoặc rút bút chì trong túi ra, nhú mắt đo một dãy núi trước mặt...Những cử chỉ vô tội và ngây thơ một cách lạ lùng.

Ô hay! Sao bây giờ tàu chạy mau thế? Gió vào đây cả trong toa, mà anh chàng ấy vẫn đứng để vuốt tóc. Bỗng hẳn quay lại. Chết cho mình! Ai lại hớ hênh không kịp tránh trước. Trông hẳn tội nghiệp ra mặt, đáng thương như một đứa trẻ con. Hẳn ngồi lại dờ sách ra xem, như có ý che bớt sự ngượng ngịu. Mình phải ít nhìn đi mới được, chứ ai lại cứ đi chú ý vào một người hành khách lạ bao giờ! Con Diệu thật vô lý hết sức, khi nó lớn tiếng kết tội cho tất cả những con giai ở Hà Nội là hỏng!

Tàu dừng lại, và lần này thì thật là...chia biệt! Ô hay! Sao người ấy cũng xuống? Ở Hoàng Mai? Và cũng từ Hà Nội vào Hoàng Mai vào tháng bảy? Tàu vừa dừng, hẳn vội lặn trốn vào ga như một người sợ hãi. Mình hối hận quá! Nếu ở trên tàu mình đứng làm ra vẻ lãnh đạm, chế giễu thì biết đâu bây giờ lại chả có một người bạn đồng hành? Chàng ta có một vẻ lúng túng khi quay lại, vì bất ngờ người con gái trên tàu nhìn soi mói mình lại là người...đồng quận!

9 September

Hôm nay gió thổi mát trong một buổi sáng đẹp đẽ. Mình nảy ra cái ý muốn đi chơi bằng ngựa với anh Phúc để nhận tiện thăm phong cảnh chung quanh miền. Gió ở hai bên ruộng. Trời cao đầy một sắc biếc dịu dàng. Lúc ngựa chạy xuống một cánh đồng rộng, mình ngạc nhiên nhận thấy có bóng người, một chấm nhỏ trầm mặc trong cảnh sắc nhuộm đầy vẻ tốt đẹp. Tâm linh báo trước sắp có một sự phi thường xảy ra. Nhớ đến vẻ mặt lạnh lùng hôm nào của người khác đi tàu, mình không tránh được sự căm tức. Hai con ngựa dừng lại. Anh Phúc nhảy xuống bắt tay chàng ta. Mình nhất định không thèm nhìn, để trả thù sự kiêu hãnh hôm nào. Cách dụng tâm của mình vô hiệu, vì bằng cái nhìn chớp nhoáng, mình vẫn thấy hẳn lạnh lùng như thường. Mình kiếm được sự báo thù rất nhạy là gọi anh Phúc đi để cắt đứt hẳn câu chuyện.

Cùng ngày ấy

Anh Phúc cho biết tên người thiếu niên là Hoàng, và viết giấy mời sang chơi. Sao lòng mình băng khuâng quá thế này? Sao mình đã nhất định quên hẳn người ấy, mà vẫn còn mong đợi người ta sang? Ba giờ rồi! Sao lại có thể đến chậm thế được? Mình phân vân không biết có nên gặp mặt để chào hay không? Không thì hơn. Lãnh đạm được càng tốt. Đây rồi, người ta đã lại. Sao mình lại chạy vào nhà, đáng lẽ cứ đứng vờ

tĩa hoa trong vườn có hơn không? Tiếng anh Phúc và người khác lạ vẫn xì xào bên phòng khách. Con người thật vô tình, vô tình cả đến khi mình qua trước mặt...Nhất định quên hẳn đi thì hơn. Diệu ơi! Sao mãi hôm nay Diệu chưa về hở?

10 Septembre

Hôm nay Diệu về, đem theo cả những thứ quà mong ước ở Hà Nội. Diệu về, nhưng sao Diệu có vẻ buồn rầu khác trước. Sao mình đối với Diệu, đáng lẽ phải vui mừng, lại trở nên khó chịu? Diệu ơi! Nếu sau này tình cờ trang nhật ký này có lọt đến mắt Diệu. Diệu hãy tha thứ cho Thu nhé! Vì, biết nói làm sao được đây, vì một cố gì lạ lùng khó hiểu quá. Anh Phúc đi Hà Nội rồi, Diệu với mình ở lại nhà buồn quá. Có mấy quyển sách đem về đã xem hết từ mấy hôm nay. Giả dụ, lúc này, người ấy đến, thì may ra cũng bớt được đôi chút chán nản.

11 Septembre

Tại sao lại có thể thế được nhỉ? Không lẽ Diệu quen người ta trước? Những dáng diệu hờm hĩnh của người khách lạ hôm nào bây giờ đã đổi ra vẻ vui cười, chân thật! Không lẽ mình cứ giấu mình mãi, trong lúc Diệu - tuy đó không phải là bốn phận của Diệu - thay mình tiếp khách. Chà! Cái tiếng dèp lúc này, mình muốn nó êm mà không được. Mỗi một cử chỉ của mình như bị cái gì độn cứng nhắc. Hình như mình cũng có chào, và người ta cũng có đáp.

Diệu nói nhiều quá trong buổi ấy, nói nhiều đến nỗi mình phát...ghét! Anh Phúc nói thế mà đúng. Những người làm thơ trông có vẻ ngơ ngác, thật thà hay hay thế nào ấy! Diệu lần thần cứ đi hỏi những chuyện ở đâu đâu, giả dụ cứ để ngồi yên lặng có phải thú hơn không? Nhưng anh chàng có bị Diệu hỏi vắn thế mới đáng kiếp! Những người làm thơ mà hay tự cao như ông Hoàng này - gọi tên người ta ra như thế có được không nhỉ? - bị Diệu châm biếm cho là phải lắm. Nhất là khi chàng ta lên mặt thi sĩ bất chấp người, thì mình chỉ có việc nói một câu cho bõ tức:

- Với chính tôi, tôi cũng chịu!

Sau lúc anh chàng tức giận bỏ về, mình lo lắng quá vì đã trót lỡ lời.

14 Septembre

Chắc Hoàng giận về câu chuyện hôm trước ở phòng khách, nên mấy ngày nay không sang chơi. Thơ người ta hay thì mặc người ta chớ sao Diệu nó cứ phải ngâm luôn mồm lên mới được. Sao Diệu lại có ý muốn Hoàng tặng một bài thơ, và Hoàng lại viết một bài lời lẽ hết sức giữ gìn như thế? Hay là...thôi, chả nên bận rộn về những chuyện vặt vãnh ấy nữa. Chốc nữa rủ Diệu đi chơi là xong.

Cùng ngày ấy, buổi chiều

Diệu đã đi chơi trước một mình. Quái! Cái con quỷ sứ này làm gì thuộc đường lối ở đây mà dám đi một mình.

Gặp Hoàng bất thần như hôm đầu đi chơi ngựa với anh Phúc, toan quay tắt ra đường khác, không hiểu sao mình lại buột miệng gọi. Người ta hỏi thì mình lại lúng túng bảo đi tìm Diệu để tập ngựa. Ngộ lúc ấy Diệu cũng ở đâu đi lại thì mình sẽ ngượng vì câu nói dối đến đâu! Muốn nói thêm vài câu chuyện nữa, nhưng suốt người có sự xúc cảm gì khác lạ làm cho run lên. Đành quay đi vậy!

Diệu ơi! Có phải ở đời người ta, ai ai cũng có lần gặp một tiếng sét (un coup de foudre)?

16 Septembre

Hay là...mình thú thật với Diệu. Chỉ có Diệu là hiểu mình thôi, may ra hẳn giúp đỡ được. Nào! Cái Tông nhỏ của ta ơi! Can đảm lên một tí!

17 Septembre

Cả một ngày buồn.

18 Septembre

Nhất định phải thú thực với Diệu.

19 Septembre

Sao Hoàng không sang chơi; mình nói ra sợ Diệu nó cười chết!

20 Septembre

Hoàng sang chơi giữa lúc mình đang treo bông. Tại sao Hoàng lại dừng lại ở trước cổng ngăn ngại như không muốn vào? Mình trông thấy rõ anh chàng từ đằng xa đi tới, nhưng cũng lơ đi như không biết. Hoàng đến đây để gặp anh Phúc, hay để gặp Diệu? Hoàng vẫn lạnh lùng như hôm nào, chào hỏi mình một cách gượng gạo. Cũng may mà mình chưa hấp tấp đưa biếu Hoàng một quả bông cầm ở tay. Hoàng, một người lạnh lùng từ cử chỉ đến cách ăn nói, làm gì có cái mỹ ý nhận một trái cây để làm kỷ niệm? Thế là hết! Hoàng đã vào nhà, và không bao giờ, không bao giờ mình còn can đảm nói với Hoàng một câu chuyện thân mật nữa!

21 Septembre

Hôm nay, sau khi nghe mình thức, Diệu suy nghĩ lung lăm và hứa sẽ dò hộ.

22 Septembre

Hoàng vẫn không sang chơi. Diệu thì buồn suốt ngày như một người ốm!

23 Septembre

Thôi thế là hết! Diệu bảo Hoàng, đã có người yêu rồi, người mà Hoàng định cưới vào cuối năm nay...

(Quyển nhật ký của Kim Thu chép đến đây thì chấm hết. Chỉ ở mãi trang cuối cùng, cách một tập giấy trắng khá đầy, nàng mới lại tiếp):

Hôm nay, 15 năm sau, Août 1939.

“Diệu cho gọi tôi đến bên giường bệnh vì bạn tự biết là yếu lắm rồi và nói bằng tất cả những sinh lực yếu ớt còn sót lại. Đây là lời Diệu mà tôi thành thực chép ra đây, chắc chắn là không bị lẫn lộn một ý nghĩ tư thù hèn hạ nào:

- Thu ạ... Chính Diệu... ngày xưa...đã phá vỡ... hạnh phúc của bạn, hạnh phúc ấy chỉ... xứng đáng với Thu...còn Diệu thì... không... Người ấy yêu Thu lắm, cũng như... Thu yêu người ta, nhưng...

Và Diệu tắt thở, môi nàng còn mỉm cười nhìn tôi, như để hàm ơn một sâu xa, chân thật...”

VIII

Hoàng ngừng đọc. Mắt chàng hoa lên. Tất cả những cái gì đã chết, vụt sống lại rực rỡ, khiến chàng không cầm nổi thần trí, vùng ngồi dậy. Rồi cùng cùng, chàng đâm bổ vào bóng tối, chạy miết, như một tên tù vượt ngục, đang cướp lấy một ít vàng thanh xuân lạnh lùng qua bên ngoài chấn song sắt. Nhưng bỗng chàng giật mình quay lại: Quyển nhật ký ngấm đầy dầu ở chiếc đèn bị lật ngã, đang bén lửa bùng bùng cháy. Trong ánh sáng gay gắt như màu sắc ghê tởm của một giấc mộng quá chiều, mắt Hoàng sáng lên trong một vẻ vừa náo nùng, vừa rờn rợn.

Một ngọn gió lạnh thổi tạt qua cửa sổ, đem lại sự vắng vẻ của dãy phố đêm ba mươi. Hoàng thoáng thấy bên cạnh hình ảnh một người hiền phụ ôm ấp hai đứa con thơ, ngong ngóng đợi chồng, tất cả giấc mộng đương trôi về quá khứ, sáng rực lên những ánh sáng cuối cùng...

***

Trong tờ tuần báo “Văn Chương” xuất bản ở Hà Nội, một buổi sáng, người ta đọc thấy một bài thơ của Hoàng, nhan đề là:

Bài thơ cuối cùng

Tôi đợi đến ngày em lấy chồng
Tôi về lấy vợ, thế là xong!
Vợ tôi không giống em là mấy,
Tôi cưới cho tôi đỡ lạnh lòng.
Vợ tôi hiền quá và ngu quá
Chả biết mong thu, nhớ nắng hè.
Thơ rất ít làm, không thích mộng.
Nuôi đàn con giai để lên... me!
Trong bóng năm đưa, gió lại rồi!
Trở về vườn cũ mộng cho vui.
Thơ không viết nữa, nhưng buồn lắm
Sửng xuống đầy hồn, trăng giá soi...

Viết xong tại Hà Nội 16-9-37

Hồ Dzếnh

Cải chính⁷ : Cuốn sách này có vài chữ nhầm: trang 21 **mớ tốt** xin đọc là **mớ tuyết**, trang 60 chữ **tấm thân** xin đọc **thâm tâm**, trang 72, sương xuống đầy hoa, xin đọc là sương xuống đầy **hồn**, **nuôn** đàn xin đọc **nuôi** đàn...

Ebook được hoàn thành ngày 16/06/2021, Sài Gòn.

Notes

[← 1]
Vợ hiên.

Viên chức cấp thấp làm việc trong công sở thời Pháp Thuộc.

Table of Contents

- Dĩ Vãng
- Lời giới thiệu
- I
- II
- III
- IV
- V
- VI
- VII - Nhật Ký Của Kim Thu
- VIII
- Notes